Ympäristöministeriö/Ympäristönsuojeluosasto/ilmastoyksikkö
Erityisasiantuntija
Ville Laasonen

Asia: HE 87/2021 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista

Ympäristöministeriö kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esitykseksestä laiksi energian alkuperätakuista. Ympäristöministeriö esittää pyydettynä lausuntona seuraavaa.

Yleisesti ottaen ympäristöministeriö pitää hallituksen esitystä kannatettavana.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa kuluttamansa energian alkuperään luotettavan järjestelmän kautta. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön myös RED II:n alkuperätakuita koskeva sääntely sekä sähkömarkkinadirektiivin säännökset sähkön alkuperän ilmoittamisesta. Ehdotetulla lailla alkuperätakuujärjestelmää koskeva kansallinen sääntely laajennettaisiin sähkön lisäksi kaasuun, mukaan lukien vety, sekä lämpöön ja jäähdytykseen. Alkuperätakuita myönnettäisiin uusiutuvilla energialähteillä tuotetun energian lisäksi ydinvoimalla tuotetulle sähkölle sekä hukkalämmölle ja -kylmälle. Energian alkuperän varmennusvelvoite laajennettaisiin koskemaan kaikkia energiamuotoja erikseen säädetyin poikkeuksin.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan esityksellä voi olla vaikutusta uusiutuvan energian kysyntään ja pidemmällä aikavälillä uusiutuvan energian tuotantoon. Mahdolliset uusiutuvan energian tuotantoa lisäävät vaikutukset voivat vähentää päästöjä ja parantaa ilmanlaatua.

Ottaen huomioon, että sähkön alkuperätakuun hinta on pysynyt kohtalaisen alhaisena ja Suomessa on paljon uusiutuvaa lämmöntuotantoa, ei niukkuutta uusiutuvan lämmön takuista tai muistakaan takuista välttämättä synny ja siten niiden hinnat jäävät todennäköisesti hyvin alhaiseksi. Ympäristöministeriön mukaan järjestelmän uusiutuvaa lämmöntuotantoa kasvattava vaikutus sekä positiiviset ympäristövaikutukset jäisivät siten vähäisiksi. Lähtökohtaisesti alkuperätakuujärjestelmän laajentamisella pitäisi olla positiivisia ympäristövaikutuksia, jotta sen tarkoitus ei jäisi pelkästään kuluttajansuojan sekä markkinainformaation parantamiseen. Järjestelmän vaikutuksia uusituvan energian tarjontaan voisi seurata tulevaisuudessa, jotta varmistetaan, että järjestelmästä olisi hyötyä ympäristön kannalta.

Ympäristöministeriö pitää ydinvoimalle myönnettäviä alkuperätakuita järkevinä, koska ydinvoimasähköksi markkinoitua sähköä myydään jo joka tapauksessa Suomessa tällä hetkellä. Alkuperätakuiden ulottaminen ydinvoimaan selkeyttäisi toimintatapoja sekä asettaisi suomalaiset tuottajat ja kuluttajat samaan asemaan ulkomaisten toimijoiden kanssa.

Laajennuksesta johtuen tulevaisuudessa myytäisiin monia hyvin erityyppisiä lain määrittämiä energiatuotteita. Lain laajentaminen voi aiheuttaa haasteita järjestelmän ja toimijoiden valvonnassa. Valvontaa järjestelmän puitteissa tulisi suorittaa aktiivisesti eikä valvonnan tulisi perustua pelkästään valituksiin valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomaisen tulisi voida tarkastella ja valvoa itsenäisesti uusituvan energian argumentein markkinoituja lopputuotteita. Lisääntynyt valvonnan tarve on syytä ottaa huomioon myös siihen asetettavissa resursseissa. Toisaalta valvonnassa tulisi tehdä myös tiivistä yhteistyötä kilpailu- ja kuluttajaviraston kanssa, joka vastaa yleisesti kuluttajansuojalaista ja jonka piirissä laajennuksen energiatuotteet ovat jo periaatteellisesti aiemmin olleet.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei sillä ole muuta huomautettavaa työ- ja elinkeinoministeriön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista.

Erityisasiantuntija Ville Laasonen